Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om oprettelse af Fonden for Retfærdig Omstilling

(COM(2020) 22 final — 2020/0006 (COD))

og om ændret forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om fælles bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond Plus, Samhørighedsfonden og Den Europæiske Hav- og Fiskerifond og om finansielle regler for nævnte fonde og for Asyl- og Migrationsfonden, Fonden for Intern Sikkerhed og instrumentet for grænseforvaltning og visa

(COM(2020) 23 final — 2018/0196 (COD))

(2020/C 311/08)

Ordfører: **Ester VITALE**

Medordfører: **Petr ZAHRADNÍK**

Anmodning om udtalelse	Rådet for Den Europæiske Union, 23.1.2020
	Europa-Parlamentet, 29.1.2020
Retsgrundlag	Artikel 175, stk. 3, og artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed
Vedtaget i sektionen	13.5.2020
Vedtaget på plenarforsamlingen	10.6.2020
Plenarforsamling nr.	552
Resultat af afstemningen	210/1/5
(for/imod/hverken for eller imod)	

1. **Konklusioner og anbefalinger**

1.1. EØSU er helt overbevist om, at Fonden for Retfærdig Omstilling (FRO) bliver det første konkrete instrument, der kan bidrage til det meget ambitiøse mål om kulstofneutralitet senest i 2050 i overensstemmelse med den europæiske grønne pagt.

1.2. EØSU er bange for, at de påtænkte investeringer i den retfærdige omstilling ikke er tilstrækkelige i forhold til Kommissionens ambitiøse grønne pagt, og mener, at der bør findes yderligere ressourcer gennem en forhøjelse af den flerårige finansielle ramme ved enten at indføre nye egne indtægter eller øge medlemsstaternes bidrag. EU bør udvise et ambitionsniveau, der svarer til udfordringerne forbundet med bekæmpelsen af klimaændringerne. Et gennemsnit på 40 % af det samlede budget (FFR 2021-2027) bør afsættes til klimamål.

1.3. EØSU anbefaler, at fondens finansielle ramme udspecificeres mere nøjagtigt, da kun 30 mia. EUR er garanteret ifølge forslaget, mens resten afhænger af beslutninger, som medlemsstaterne træffer på frivillig basis. EØSU er ikke overbevist om, at den finansielle ramme bygger på en konservativ tilgang og konservative forudsætninger.

1.4. EØSU er klar over, at FRO's (og hele investeringsplanen for et bæredygtigt Europas) succes beror på et nyt partnerskab mellem den private og offentlige sektor for så vidt angår finansieringen og det delte ansvar. Der er behov for en ny pagt mellem den offentlige og den private sektor med inddragelse af alle aktører på det økonomiske, sociale og miljømæssige område med fastlæggelse af finansiering og de delte ansvarsområder. Da finansieringsbehovet til den europæiske grønne pagt er enormt, og EU's fælles budgetkilder temmelig begrænsede, får den private sektor en stor rolle at spille. NGO'er bør deltage i beslutningerne om FRO's anvendelse, således at alle samfundsgrupper inkluderes, og personer med handicap og ældre samtidig får bedre adgang til midlerne.

1.5. EØSU er enig i den helhedsorienterede tilgang, hvor den økonomiske, sociale, industrielle og teknologiske side af omstillingen til en klimaneutral økonomi tages i betragtning, og hvor lokale aktører, arbejdsmarkedets parter og NGO'er inddrages. Arbejdsmarkedets parter bør inddrages i udviklingen og gennemførelsen af politikker og strategier for en retfærdig omstilling. Fagforeningerne bør deltage i alle faser af den retfærdige omstilling for at varetage arbejdstagernes interesser på forskellige niveauer.

1.6. EØSU håber, at arbejdsmarkedets parter og NGO'er vil blive aktivt og reelt inddraget i dialogen mellem Kommissionen og medlemsstaterne under det europæiske semester.

1.7. EØSU glæder sig over, at der vil være overvågningsudvalg til at føre tilsyn med de territoriale planer og eventuelle særlige programmer efter de samme regler som i forordningen om fælles bestemmelser for de europæiske struktur- og investeringsfonde.

1.8. EØSU opfordrer til, at arbejdsmarkedets parter og NGO'er inddrages fuldt ud og reelt i forbindelse med de territoriale planer og eventuelle særlige programmer under FRO.

1.9. EØSU er meget tilfreds med fleksibiliteten i statsstøttereglerne og de forventede følger deraf, som især i kul- og kulstofintensive medlemsstater og regioner bør afspejle betydningen af den grønne pagt. Statsstøtte, navnlig grøn statsstøtte, bør være en hjælp for omstillingen til en grønnere og mere inklusiv økonomi, idet der fortsat og i endnu større omfang bør være mulighed for at anvende statsstøtte til at fremme beskæftigelsen blandt dem, der ofte er afskåret fra det åbne arbejdsmarked, f.eks. personer med handicap.

1.10. Eftersom bæredygtig udvikling og klimaindsatsen har en positiv indvirkning på de offentlige udgifter og fjerner en række negative eksterne omkostninger (sundhed, oprensning, genopbygning osv.), må offentlige investeringer i miljøbeskyttelse og klimatiltag undtages fra stabilitetspagtens begrænsninger. Det er vigtigere nu end nogensinde tidligere i lyset af den hidtil usete krise. Følgevirkningerne af covid-19 kan blive store for EU-borgerne og deres sundhed og for økonomien generelt.

1.11. Lige nu er covid-19-pandemien vores første prioritet. Den udhuler vores sociale og økonomiske liv og påvirker tillige EU's nuværende og fremtidige finanspolitik. Samtidig skaber den en usikkerhed uden fortilfælde, som kan få den konsekvens, at fokus for og fordelingen af EU-budgettet radikalt ændres. Det seneste kommissionsdokument indeholder forslag og anbefalinger til fordelingen af de resterende disponible midler på EU-budgettet for perioden 2014-2020, som primært skal bruges til at mildne konsekvenserne af pandemien. EØSU vil acceptere alle nødvendige rimelige ændringer under de kommende FFR-forhandlinger, som kan medvirke til at løse den katastrofale situation.

1.12. EØSU støtter Kommissionens forslag »Next Generation EU«, som skal styrke mekanismen for omstilling som reaktion på krisen, og det nye forslag til det næste langsigtede EU-budget.

1.13. EØSU bifalder, at medlemsstaterne får mulighed for at etablere et særligt program under Fonden for Retfærdig Omstilling. EØSU respekterer og støtter, at regionerne i overensstemmelse med nærhedsprincippet spiller en vigtig rolle i forbindelse med programmeringen, forvaltningen og gennemførelsen af fonden. Derudover anbefaler EØSU, at der tages højde for forskellene i, hvor parate medlemsstaterne og regionerne er til omstillingen til kulstofneutralitet, og at potentialet for produktion af ren energi varierer internt i EU. Også de forskellige holdninger i befolkningen i medlemsstaterne og regionerne med hensyn til aktivt at bidrage til klimabeskyttelsen bør tages i betragtning.

1.14. EØSU ser meget gerne, at der offentliggøres en oversigt over bæredygtige projekter med det sigte at udveksle bedste praksis. Den støtte, der ydes af de enkelte forvaltningsmyndigheder, bør også være offentligt kendt og dermed bidrage til at skabe et investeringsvenligt miljø. Dette vil øge gennemsigtigheden, og man undgår risikoen for informationsasymmetri.

1.15. EØSU fremhæver behovet for at sikre komplementaritet mellem de foranstaltninger, der finansieres af Fonden for Retfærdig Omstilling, og de foranstaltninger under mekanismen for retfærdig omstilling, der medfinansieres af InvestEU (søjle 2) og lånefaciliteten for den offentlige sektor (søjle 3).

1.16. EØSU gør opmærksom på, at det er vigtigt at finde den rette balance mellem foranstaltninger til økonomisk omstrukturering og foranstaltninger for at beskytte og omskole de arbejdstagere, der berøres af omstillingsprocesserne.

1.17. Uddannelses- og erhvervsuddannelsessystemet er nøglen til at understøtte omstillingsprocesserne. EØSU anbefaler, at der afsættes flere midler til samhørighedspolitikken med det formål at styrke og give en saltvandsindsprøjtning til de gymnasiale uddannelser og universitetsuddannelserne ved hjælp af målrettede teknologiske og videnskabelige retningslinjer, der er orienteret mod de aktuelle behov.

1.18. EØSU ser gerne, at en væsentlig del af fondens midler anvendes til at generere de investeringer, der er nødvendige til at omskole arbejdstagerne fra et erhverv til et andet. Dog bør der være en balance mellem investeringerne i at omskole de arbejdstagere, der flytter over i nye former for grønnere beskæftigelse, og investeringerne i at udstyre de arbejdstagere, som lige er kommet ud på arbejdsmarkedet i de berørte områder, med de færdigheder, der er nødvendige til de nye former for arbejde. Der bør især lægges vægt på at støtte dem, der er længst væk fra arbejdsmarkedet, såsom de unge og personer med handicap, i at komme i beskæftigelse.

2. **Indledning**

2.1. Kommissionen har fremlagt sin langsigtede strategiske vision for en fremgangsrig, moderne, konkurrencedygtig og klimaneutral økonomi inden 2050. Som anført i meddelelsen om den europæiske grønne pagt foreslår Kommissionen en mekanisme for retfærdig omstilling, som skal tage højde for de budget- og lovgivningsmæssige forslag, der allerede er fremsat for perioden 2021-2027. Under mekanismen for retfærdig omstilling som helhed vil der mellem 2021 og 2027 blive fordelt i alt 100 mia. EUR til at støtte og lette omlægningen af aktiviteter med skadelige emissioner, nedbringelsen af forbruget af fossilt kul, fremme af energieffektivitet og omstillingen til mindre forurenende teknologier inden for alle produktionssektorer. Fonden vil til en start få tilført 7,5 mia. EUR, hvilket med den nationale medfinansiering og midler fra den finansielle gren InvestEU og Den Europæiske Investeringsbank forventes at bringe det samlede beløb op på 100 mia. EUR.

2.2. Mekanismen for retfærdig omstilling består af tre søjler:

— Fonden for Retfærdig Omstilling (FRO), der gennemføres under samhørighedspolitikken. Fonden oprettes ved en særskilt forordning, som fastlægger dens specifikke målsætning, geografiske dækning, metoden for tildeling af finansielle midler og indholdet af de territoriale planer for retfærdig omstilling, der er nødvendige for at underbygge programmeringen. Fonden vil først og fremmest yde tilskud til regioner til at støtte arbejdstagere (f.eks. ved at hjælpe dem med at opnå kvalifikationer og færdigheder, der er nyttige på fremtidens arbejdsmarked), SMV'er, nystartede virksomheder og virksomhedskuvøser, der arbejder for at skabe nye økonomiske muligheder i de pågældende regioner. Den vil også yde støtte til investeringer i omstillingen til ren energi, herunder i energieffektivitet.

— En særlig ordning under InvestEU, som vil omfatte projekter vedrørende energi- og transportinfrastruktur, herunder gasinfrastruktur og fjernvarme samt dekarboniseringsprojekter.

— En lånefacilitet for den offentlige sektor, som gennemføres af EIB, og som vil yde finansiering til de lokale myndigheder til fordel for de berørte regioner. EU-budgettet kan suppleres af rentetilskud eller et investeringstilskud, der kan kombineres med lån fra EIB.

2.3. Der vil blive frigjort yderligere offentlige og private midler, og der vil være sektorspecifikke statsstøtteregler for at lette anvendelsen af nationale midler til projekter, der er i overensstemmelse med målene for en retfærdig omstilling.

2.4. Rådgivningsstøtte og teknisk bistand til regioner vil være en integreret del af mekanismen for retfærdig omstilling.

2.5. FRO vil være under delt forvaltning, og den er åben for alle medlemsstater. Tildelingerne sker under hensyntagen til de omstillingsudfordringer, som regionerne med de største CO_2-udledninger står over for, og de sociale udfordringer som følge af det potentielle tab af arbejdspladser.

2.6. Medlemsstaterne skal supplere deres tildeling fra FRO med deres midler under EFRU og ESF+. Disse overførsler skal svare til mindst 1,5 og højst 3 gange FRO-tildelingen. Dog bør den enkelte medlemsstat ikke anvende mere end 20 % af de oprindelige tildelinger fra EFRU og ESF+ og skal angive, hvorfor der er behov for disse supplerende midler. Medlemsstaterne vil også bidrage med egne ressourcer.

2.7. Programmeringsprocessen og identifikationen af territorier vil blive aftalt mellem Kommissionen og den enkelte medlemsstat og blive styret af processen omkring det europæiske semester. Medlemsstaterne opfordres til at fremlægge deres territoriale planer, som skitserer omstillingsprocessen indtil 2030. I den forbindelse skal de for hvert territorie beskrive de sociale, miljømæssige og økonomiske udfordringer og behovene for omskoling og miljømæssig genopretning. Fondens støtte vil være koncentreret om territorier, der svarer til NUTS 3-regioner.

2.8. Godkendelsen af de territoriale planer vil åbne mulighed for FRO-støtte og aktivere mekanismerne for anvendelse af InvestEU og EIB. De programmer, der modtager støtte, vil være genstand for en midtvejsevaluering på samme måde som alle samhørighedspolitikkens programmer.

2.9. FRO vil supplere de samhørighedspolitiske fonde. Derfor er det nødvendigt at ændre forslaget til forordning om fælles bestemmelser for EFRU, ESF+, Samhørighedsfonden, EHFF, Asyl- og Migrationsfonden, Fonden for Intern Sikkerhed og instrumentet for grænseforvaltning og visa med henblik på at indarbejde FRO som en ny fond under samhørighedspolitikken.

3. **Generelle bemærkninger**

3.1. EØSU bifalder EU's langsigtede strategi for reduktion af drivhusgasser og strategiens målsætning om at gøre EU til en klimaneutral økonomi senest i 2050. EØSU er enig i, at det grønne mål udgør en af de vigtigste prioriteter for den fremtidige samhørighedspolitik med en tildeling til dette mål på mindst 30 % af Den Europæiske Fond for Regionaludvikling og 37 % af Samhørighedsfonden. EØSU er dog bange for, at de påtænkte investeringer i den retfærdige omstilling ikke er tilstrækkelige i forhold til Kommissionens ambitiøse grønne pagt. Den finansiering, der foreslås over en 10-årig periode, svarer til den finansiering, der vil være nødvendig hvert eneste år for at opnå klimaneutralitet på en retfærdig måde senest i 2050. EØSU mener, at udgiftsoverslaget i FFR bør forhøjes. Hvis de ambitiøse mål i den grønne pagt virkelig skal nås, må EU-budgettet forhøjes, ved enten at indføre nye egne indtægter eller forhøje medlemsstaternes bidrag.

3.2. EØSU påskønner indsatsen for at tilpasse EU's FFR 2021-2027 til behovene og udfordringerne på klimaområdet ved hjælp af FRO og i bredere forstand hele investeringsplanen for et bæredygtigt Europa, som FRO udgør den vigtigste del af. Mens FRO er det første konkrete tiltag for at tackle spørgsmålet ud fra et finansierings- og investeringsmæssigt synspunkt, gør EØSU opmærksom på og understreger, at også de andre opgaver beskrevet i aftalen om den europæiske grønne pagt skal gennemføres i praksis. Ellers vil FRO ikke få stor effekt.

3.3. Som allerede understreget i tidligere udtalelser [1] er EØSU enig i, at der under samhørighedspolitikken bør ydes målrettet finansiering gennem mekanismen for retfærdig omstilling. Men midlerne bør komme fra hensigtsmæssige ad hoc-bevillinger, således at de disponible samhørighedsmidler ikke indskrænkes yderligere.

3.4. Endvidere kan en obligatorisk overførsel fra ESF+ resultere i en utilsigtet interessekonflikt. For eksempel kan der opstå spørgsmål knyttet til støtte til personer i risiko for fattigdom eller arbejdere i industrien, som er i fare for at miste deres arbejde. Den slags interessekonflikter kan påvirke accepten af klimapolitikken som helhed negativt. Under alle omstændigheder må det udvidede anvendelsesområde for ESF+ følges af en forøgelse af midlerne.

3.5. Eftersom bæredygtig udvikling og klimaindsatsen har en positiv indvirkning på de offentlige udgifter og fjerner en række negative eksterne omkostninger (sundhed, oprensning, genopbygning osv.), må offentlige investeringer i miljøbeskyttelse og klimatiltag undtages fra stabilitetspagtens begrænsninger. Det er vigtigere nu end nogensinde tidligere i lyset af den hidtil usete krise. Følgevirkningerne af covid-19 kan blive store for EU-borgerne og deres sundhed og for økonomien generelt.

---

[1] Se EØSU's udtalelse om forordningen om fælles bestemmelser 2021-2027 (EUT C 62 af 15.2.2019, s. 83).

3.6. EØSU er overbevist om, at der blandt løsningerne på pandemien og udfordringerne forbundet med den grønne pagt er mange fælles interesser og mål. Det forekommer imidlertid hensigtsmæssigt at foretage nogle ændringer i forhold til gennemførelsen af nogle af målene i den grønne pagt, især hvad angår tidshorisonten. EØSU anbefaler på det kraftigste en vis grad af fleksibilitet (svarende til fleksibiliteten i de finanspolitiske regler og statsstøttereglerne).

3.7. Det er umuligt at forestille sig store investeringer i bekæmpelse af klimaændringerne og i den grønne omstilling, hvis begrænsningerne i forhold til underskuddet fastholdes. Heri ligger naturligvis ikke, at vi skal opgive det sædvanlige krav om stabilisering af de offentlige finanser, men det betyder, at vi må vælge mellem to alternativer: Enten har vi et reelt ønske om at få den globale opvarmning stoppet, og så er vi nødt til at finde enorme beløb til investeringer, eller også er vi kun interesseret i at indføre nogle korrigerende foranstaltninger af hensyn til samvittigheden og de offentlige finanser.

3.8. For at gøre omstillingen økonomisk stærkere og øge den politiske troværdighed heraf bør der efter EØSU's mening hurtigst muligt træffes skridt til at afskaffe systemet med direkte og indirekte tilskud til sektoren for fossile brændstoffer, da de omkostninger for miljøet, samfundet og økonomien, der kan henføres til den sektor, er så store, at de kan eliminere de fremskridt, der gøres med klimaindsatsen.

3.9. Ved at udfase subsidierne til fossil energi og støtte en fremspirende sektor såsom vedvarende energi og skabe lige vilkår kommer vedvarende energi forbrugerne til gode i form af overkommelige priser, økonomisk velstand og et bæredygtigt klima.

3.10. Mekanismen for retfærdig omstilling repræsenterer en symbiose mellem tilskud og finansielle instrumenter og mellem en delt og centralt forvaltet tilgang. Der er behov for en ny pagt mellem den offentlige og den private sektor med inddragelse af alle aktører på det økonomiske, sociale og miljømæssige område med fastlæggelse af finansiering og de delte ansvarsområder. Der vil dog være behov for ny ledelses- og forvaltningskapacitet, hvis den skal anvendes effektivt. EØSU glæder sig over, at Kommissionen vil bistå de offentlige myndigheder og projektledere for bæredygtige projekter i alle faser af disse projekter, lige fra planlægning til gennemførelse.

3.11. Hvis denne model skal blive en succes, er det helt afgørende, at der kan tiltrækkes privat kapital til systemet. Det vil være nødvendigt at etablere et nyt partnerskab mellem den offentlige og private sektor ud fra et win-win-princip.

3.12. EØSU er enig i den helhedsorienterede tilgang, hvor den økonomiske, sociale, industrielle og teknologiske side af omstillingen til en klimaneutral økonomi tages i betragtning, og hvor lokale aktører, arbejdsmarkedets parter og NGO'er inddrages. Bæredygtig udvikling bør konsekvent inddrages i alle politikområder, og målet bør være den samme model i alle medlemsstater. EØSU opfordrer til, at det sikres, at alle interessenter reelt deltager på alle niveauer, og at de konsekvenser for beskæftigelsen, der følger af en ændret økonomisk model, tackles og håndteres gennem en social dialog på både nationalt og europæisk niveau.

3.13. Efter EØSU's opfattelse afhænger omstillingen til en kulstofneutral økonomi også af investeringer i tilgængelige og bæredygtige offentlige transportsystemer og bebyggede miljøer. Sammen med EFRU bør FRO anvendes til at fremme kulstofneutralitet gennem investeringer i disse områder på en måde, der sikrer, at de kan anvendes af alle borgere og er tilgængelige for personer med handicap og de ældre.

3.14. EØSU mener, at en socialt retfærdig omstilling er afgørende for arbejdstagernes, virksomhedernes og civilsamfundets støtte og tiltro til processen og for at få udvirket de store økonomiske ændringer, der er nødvendige for at redde planeten fra klimaændringerne. Afslutningen på de fossile brændstoffers æra i Europa må ledsages af de nødvendige investeringer, der sikrer, at arbejdstagerne beskyttes, nye arbejdspladser opstår, og den lokale udvikling støttes. Omstillingsprocesserne må være genstand for forhandlinger med arbejdsmarkedsparterne og civilsamfundsorganisationerne og følges af politikker for gennemsigtighed og effektiv kommunikation.

3.15. EØSU gør opmærksom på, at det er vigtigt at finde den rette balance mellem foranstaltninger til økonomisk omstrukturering og foranstaltninger for at beskytte og omskole de arbejdstagere, der berøres af omstillingsprocesserne. Der bør også være en balance mellem investeringerne i at omskole de arbejdstagere, der flytter over i nye former for grønnere beskæftigelse, og investeringerne i at udstyre de arbejdstagere, som lige er kommet ud på arbejdsmarkedet i de berørte områder, med de færdigheder, der er nødvendige til de nye former for arbejde. Der bør især lægges vægt på at støtte dem, der er længst væk fra arbejdsmarkedet, såsom de unge og personer med handicap, i at komme i beskæftigelse.

3.16. EØSU glæder sig over, at FRO tager sigte på at afhjælpe konsekvenserne af afviklingen af kulmineindustrien og på behovet for at støtte sektorer i den tunge industri, så de kan fortsætte deres aktiviteter på en bæredygtig måde, samt behovet for at håndtere de deraf følgende sociale konsekvenser. Udvalget bemærker dog, at fonden ikke må være begrænset til at finansiere dekarboniseringsprocessen. EØSU ser gerne, at en del af FRO-midlerne afsættes til at generere de investeringer, som arbejdstagere og lokalsamfund, der er berørt af dekarboniseringsprocessernes værdikæde, har brug for som støtte i overgangen fra et erhverv til et andet.

3.17. Uddannelses- og erhvervsuddannelsessystemet er nøglen til at understøtte omstillingsprocesserne. EØSU anbefaler, at der afsættes flere midler til at styrke og give en saltvandsindsprøjtning til de gymnasiale uddannelser og universitetsuddannelserne ved hjælp af målrettede teknologiske og videnskabelige retningslinjer, der er orienteret mod de aktuelle behov, idet alle de disponible midler under samhørighedspolitikken bør anvendes.

3.18. EØSU bifalder beslutningen om at fremme og støtte innovative og bæredygtige patenter og nystartede virksomheder. Støtten til virksomheder, som beskæftiger sig med ansvarlige og bæredygtige aktiviteter, og som udvikler miljøvenlige løsninger til gavn for fællesskabet, skal belønnes.

3.19. Der vil være en tæt sammenhæng mellem programmeringen af FRO-midlerne og det europæiske semester, sådan som det allerede blev fastlagt i bestemmelserne for de samhørighedspolitiske fonde for perioden 2021-2027. EØSU har tillid til, at ikke blot overvågningsbestemmelserne under samhørighedspolitikken, men også rammerne for EU's økonomiske styring vil blive anvendt til at overvåge gennemførelsen af FRO i medlemsstaterne ved hjælp af den årlige strukturerede dialog mellem medlemsstaterne og Kommissionen. Med henblik derpå håber EØSU, at arbejdsmarkedets parter og NGO'er aktivt og reelt inddrages i denne dialog mellem Kommissionen og medlemsstaterne.

3.20. EØSU bifalder, at programmeringen af FRO sker på grundlag af en eller flere territoriale planer for retfærdig omstilling, hvori omstillingsprocessen frem til 2030 beskrives i overensstemmelse med de nationale energi- og klimaplaner og omstillingen til en klimaneutral økonomi. EØSU bifalder, at medlemsstaterne får mulighed for at etablere et særligt program under FRO.

3.21. EØSU opfordrer til, at arbejdsmarkedets parter og NGO'er inddrages fuldt ud og reelt i forbindelse med de territoriale planer og eventuelle særlige programmer under FRO.

3.22. EØSU glæder sig over, at der vil være overvågningsudvalg til at føre tilsyn med de territoriale planer og eventuelle særlige programmer efter de samme regler som i forordningen om fælles bestemmelser for de europæiske struktur- og investeringsfonde.

4. **Særlige bemærkninger**

4.1. EØSU er overbevist om, at det vil være hensigtsmæssigt at udspecificere den finansielle ramme mere nøjagtigt, ikke blot i forhold til FRO, men for hele mekanismen for retfærdig omstilling og investeringsplanen for et bæredygtigt Europa. EØSU tilføjer, at der ikke er garanti for, at der kan rejses flere midler end de 30 mia. EUR (da overførsler svarende til mere end 1,5 gange FRO-tildelingen ikke er obligatoriske). Der er også mange udestående spørgsmål vedrørende den særlige ordning under InvestEU-programmet og EIB's lånefacilitet for den offentlige sektor.

4.2. EØSU er bange for, at beslutningen om at afsætte omkring 1 000 mia. EUR til den grønne omstilling over en periode på ti år, herunder ved at mobilisere offentlige og private investeringer gennem InvestEU, kan fjerne ressourcer fra andre sektorer, som har fået støtte fra denne fond. Derfor understreger EØSU, at der er behov for at sikre en høj grad af komplementaritet mellem de foranstaltninger, der finansieres af FRO, og de foranstaltninger under mekanismen for retfærdig omstilling, der finansieres af InvestEU (søjle 2) og lånefaciliteten for den offentlige sektor (søjle 3).

4.3. Målene i den grønne pagt vil også blive støttet med midler fra den fælles landbrugspolitik, idet 40 % af det samlede landbrugsbudget vil blive afsat til klimamålene. I den forbindelse bliver det ligesom tidligere vigtigt at understøtte de nationale regeringers og EU-institutionernes tilsagn om at investere i samhørighed.

4.4. EØSU er yderst tilfreds med de procedurer vedrørende en mere fleksibel fortolkning af statsstøttereglerne og den fortsatte forenkling, som Kommissionen foreslår som del af den bredere politiske ramme, der beskrives i meddelelsen om investeringsplanen for et bæredygtigt Europa. Der er behov for andre regler for at give plads til investeringer, der bør skabe ny vækst.

4.5. EØSU forstår og er enig i rækken af velkvantificerede kriterier for at være berettiget til FRO-støtte.

4.6. Grøn statsstøtte:

— indføre grønne betingelser for statsstøtte til virksomheder i sektorer med et højt kulstof- og/eller materialefodaftryk

— indføre lignende grønne betingelser for nye og udvidede banklån (med eller uden offentlige garantier) til disse sektorer

— nægte statsstøtte til virksomheder og sektorer, der ikke kan eller vil indføre kulstoffattige og cirkulære teknologier eller omskole deres arbejdstagere til ny beskæftigelse

— fremskynde planlægningsprocedurerne for vedvarende energi, offentlig transport og cirkulære anlægsprojekter og infrastrukturer. Virksomheder kæmper for at overleve og bør modtage statsstøtten hurtigt.

For at mindske den administrative byrde i starten kan regeringerne vælge at anvende en enklere grøn test, når man yder statsstøtten, kombineret med en ny og skrappere efterfølgende grøn test. Hvis en virksomhed overtræder de aftalte grønne betingelser, skal statsstøtten helt eller delvist tilbagebetales, afhængigt af hvor alvorlig overtrædelsen er. Det foreslås også at fokusere på centrale kul- og materialeintensive sektorer for at begrænse bureaukratiet til et minimum ([2]).

4.7. EØSU er også enig i de områder, der kan tildeles FRO-midler, og de aktiviteter, der ikke kan modtage midler. Fordelingsmetoden vil medvirke til at sikre, at midlerne i tilstrækkelig grad koncentreres i de medlemsstater, der skal håndtere de mest krævende udfordringer, men samtidig ydes der betydelig støtte til alle medlemsstater. Helt konkret vil medlemsstater med et BNI pr. indbygger på under 90 % af EU-gennemsnittet få ca. to tredjedele af FRO-midlerne.

4.8. På grund af omstændighederne anbefaler EØSU at skabe flere muligheder for andre virksomheder end SMV'er, da de vigtigste virksomheder inden for minedrift og den tunge industri, som berøres af klimaindsatsen, for størstedelens vedkommende er store virksomheder. Desuden er det ofte især disse virksomheder, der tilbyder et stort antal anstændige arbejdspladser, og de er afgørende for økonomien i regionerne. Forebyggelse af arbejdsløshed bør være et af hovedmålene for de territoriale planer. Dette bør ikke blot omfatte hjælp til, at de nuværende arbejdstagere kan omstille sig til nye former for beskæftigelse, men også støtte til de unge og personer, der er afskåret fra det åbne arbejdsmarked, f.eks. personer med handicap, til at finde arbejde i disse sektorer i udvikling.

4.9. EØSU glæder sig over, at de lokale og regionale myndigheder får flere muligheder for at påtage sig det direkte ansvar for projektledelse og i praksis gennemføre en stedbaseret tilgang, idet basisenhederne for de territoriale planer for retfærdig omstilling er NUTS 3-regionerne.

4.10. Arbejdsmarkedets parter og NGO'er, der beskæftiger sig med området, bør inddrages i udviklingen og gennemførelsen af ambitiøse politikker og strategier for emissionsreduktion for at sikre, at omstillingen bliver retfærdig, og der skabes anstændige arbejdspladser og en balance mellem rene energisystemer og bæredygtig jobkvalitet. Fagforeningerne bør deltage i alle faser af den retfærdige omstilling for at varetage arbejdstagernes interesser på forskellige niveauer.

([2]) Følgende sektorer har et relativt højt kulstof- og materialefodaftryk: 1) transport: luft-, vand- og vejtransport er overvejende drevet af fossile brændstoffer, 2) fremstillingsindustrien: mange producenter anvender stadig energi- og materialeintensive teknologier, 3) byggeri og anlæg: mange entreprenører anvender stadig ikkegenanvendelige og energiintensive materialer, som f.eks. cement, 4) energi: omstillingen fra fossile brændstoffer til vedvarende energi er meget gradvis.

4.11. For at nå de ønskede resultater anlægger Kommissionen en restriktiv tilgang til, hvilke territorier der er støtteberettigede, eftersom der udelukkende kan tildeles midler til lande, der ansøger, og som fremlægger territoriale planer for retfærdig omstilling. EØSU opfordrer derfor alle medlemsstater til at udarbejde deres planer så hurtigt som muligt, så mange arbejdstagere i hele Europa i de regioner, der er nævnt i planerne, kan modtage støtte.

4.12. EØSU bifalder tilpasningen af forordningen om fælles bestemmelser for at skabe et klart og gennemsigtigt retsgrundlag for EU's fremtidige samhørighedspolitik og dens orientering mod klimaet.

4.13. EØSU ville have foretrukket, at der ikke havde været nogen forudgående geografisk fordeling af FRO-midlerne på grund af den store usikkerhed om, hvordan omstillingen kommer til at påvirke beskæftigelsen, og om hvordan den vil ramme geografisk. En anden bekymring vedrører fondens forvaltning. Beslutningen om, hvilke områder der er støtteberettigede, og hvor mange midler de skal have tildelt, overlades fuldt ud til de nationale regeringer. Da der ikke vil blive foretaget regionale tildelinger, er der en risiko for, at fordelingen af midler på subnationalt niveau bliver ulige, og at områder, som er mindre sårbare over for de negative virkninger af klimamålene, ikke får nogen midler.

4.14. EØSU bemærker, at satsningen på, at InvestEU og EIB kan mobilisere henholdsvis 45 mia. EUR og 25-30 mia. EUR, bør overvåges nøje, så problemerne forbundet med EFSI-investeringerne ikke gentages ([3]). Det er helt afgørende at sikre, at disse investeringer er i fuld overensstemmelse med Parisaftalen, og at EU's mål gør Europa til det første klimaneutrale kontinent.

4.15. EØSU støtter Kommissionens forslag »Next Generation EU«, som skal styrke mekanismen for omstilling som reaktion på krisen, og det nye forslag til det næste langsigtede EU-budget. EØSU håber, at det samlede budget for Fonden for Retfærdig Omstilling forøges til 40 mia. EUR, og at ordningen for retfærdig omstilling inden for InvestEU styrkes. EØSU er endvidere tilfreds med Kommissionens forslag om et lån til den offentlige sektor, som vil mobilisere mellem 25 og 30 mia. EUR. På den måde vil mekanismen for retfærdig omstilling kunne mobilisere mindst 150 mia. EUR i offentlige og private investeringer.

4.16. Bevarelse af et ambitiøst budget for samhørighedspolitikken efter 2020 må fortsat være den vigtigste prioritet i bekæmpelsen af klimaændringerne på regionalt plan. Med andre ord bør oprettelsen af endnu en fond ikke bruges som påskud for at skære yderligere i budgettet til samhørighedspolitikken under forhandlingerne om FFR.

4.17. EØSU har visse betænkeligheder vedrørende programmeringsprocessen, eftersom den juridiske tekst endnu ikke er blevet vedtaget og forordningen om fælles bestemmelser endnu ikke ændret. Kommissionen regner med, at de territoriale planer vil blive godkendt i anden halvdel af 2020, og at FRO-programmerne vil blive vedtaget i løbet af 2021. Dette kan indebære forsinkelser i gennemførelsen af nogle af samhørighedspolitikkens programmer.

Bruxelles, den 10. juni 2020.

Luca JAHIER
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

([3]) Revisionsrettens særberetning nr. 03/2019. En del af EFSI-støtten var blot en erstatning for anden EIB- og EU-finansiering, og en del af midlerne gik til projekter, hvortil der kunne have været anvendt andre offentlige eller private midler. I sidste ende blev overslagene over de yderligere investeringer, som EFSI tiltrak, i nogle tilfælde overvurderet, og størstedelen af investeringerne gik til nogle få af de større medlemsstater i EU-15, som havde veletablerede nationale erhvervsfremmende banker.